

DEPOZITUL DE OBIECTE DE BRONZ DE LA PUTREDA (r. RÎMNICU-SĂRAT, reg. PLOIEȘTI)

În colecțiile Muzeului militar central se află un lot de obiecte de bronz, compus din două celturi, o seceră, o verigă și un vîrf de lance, făcînd parte dintr-un depozit descoperit întîmplător pe teritoriul comunei Putreda (r. Rîmnicu-Sărat)¹.

Aceste obiecte, împreună cu încă alte două verigi, care între timp s-au pierdut, au fost găsite în 1926 de către niște copii în timp ce erau cu vitele la păscut².

Printr-o cercetare executată în 1955 la Putreda, s-a putut preciza că locul descoperirii se află la punctul „La Canton”, în marginea de vest a acestei comune, acolo unde începe firul văii care străbate înălțimea denumită Coasta lui Avram. Din cauza ploilor, apa scursă prin acest loc a ros în maluri, dînd la iveală depozitul de bronzuri.

După găsire obiectele au suferit unele deteriorări din partea descoperitorilor, care au încercat să afle din ce metal sînt lucrate. Apoi ele au ajuns în posesiunea rudelor descoperitorilor din Putreda, Rîmnicu-Sărat și Galați, care au predat în 1936 Muzeului militar central două celturi, seceră și veriga. În schimb, vîrfurile de lance achiziționate în 1934 de la unul din descoperitori de prof. N. Velichi din Galați a intrat în colecțiile acestui muzeu cu douăzeci de ani mai tîrziu, în 1956.

După cum s-a menționat mai sus, din inventarul acestui depozit fac parte următoarele obiecte de bronz :

1. Celt de bronz de tip vechi transilvănean (fig. 1/1). Această piesă de formă înaltă și zveltă are gura dreaptă, prevăzută la partea opusă toartei cu o ieșitură în formă de cioc. Toarta este din bandă de secțiune rombică, iar tăișul puțin lățit și ușor arcuit. Cele două benzi în relief de pe fețele late, care se îngustează spre gura celtului, sînt decorate cu cîte un motiv triunghiular, constituit din trei triunghiuri isoscele înscrise la aceeași bază, cel exterior avînd laturile lungi prelungite în sus și prevăzute la capete cu cîte două dungi oblice scurte și paralele. La rîndul lor și fețele înguste ale celtului sînt decorate, în jumătatea lor superioară, cu cîte trei

¹ Nr. inv. 14 760, 14 764, 14 765, 14 766 și 37.288.

² Informații obținute în 1955 de la Cristea I. Mereuță, profesor la școala medie de băieți din Rîmnicu-Sărat, care ne-a comunicat și felul cum s-au împrăștiat apoi aceste obiecte, pînă ce au intrat în colecțiile Muzeului militar central.

benzi de linii unghiulare cu vârful în sus, dintre care ultima, de cele mai mici dimensiuni, ornamează toarta.

Culoarea patinei pe o față laterală și pe una din cele înguste este verde, iar pe restul obiectului verde-închis.

Pe laturile înguste ale celtului se observă dunga de la turnat, care a fost îndepărtată numai pe lama cu tăiș prin ciocănire. După aceste urme de la turnare

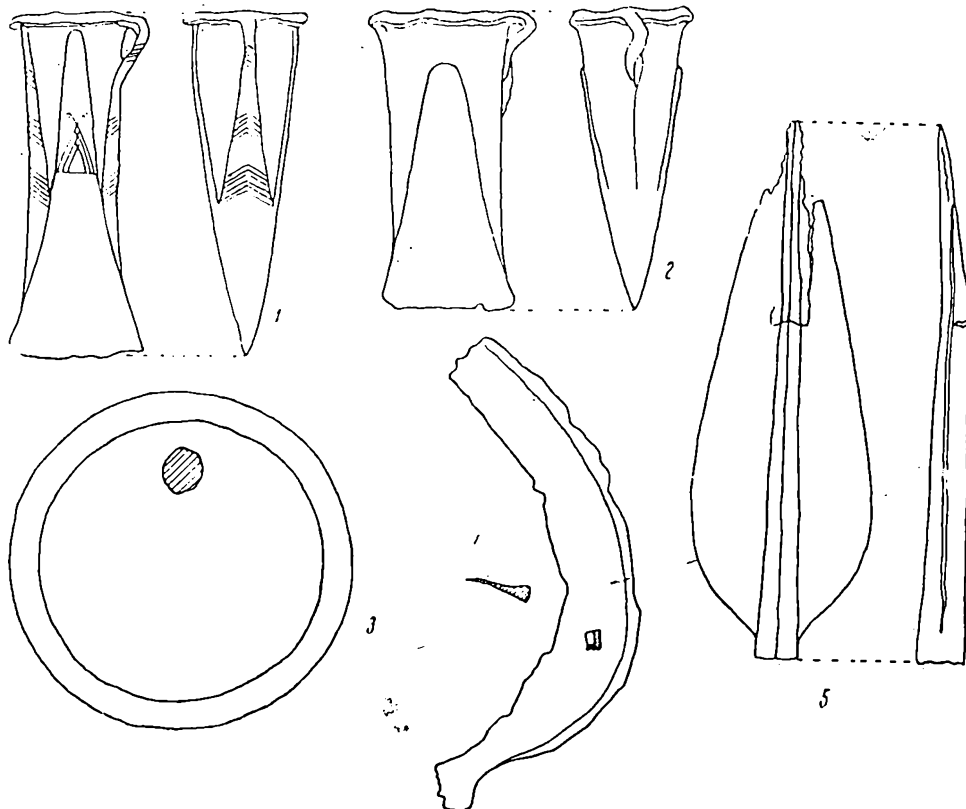

Fig. 1. — Depozitul de obiecte de bronz de la Putreda.

se poate deduce că celtul a fost turnat în formă bivalvă de piatră sau lut, metalul introducându-se în formă printr-un canal puțin oblic din dreptul ieșiturii în formă de cioc de pe gura celtului.

Dimensiuni: lungimea maximă plisc-tăiș 11,7 cm; diametrele deschiderii gurii în interior 2,7 cm $\times$ 2,5 cm; lățimea tăișului pe coardă, 4,2 cm.

2. Celt de tip transilvănean, varianta răsăriteană (fig. 1/2). Exemplarul acesta, turnat tot în formă bivalvă de piatră sau lut, după cum ne-o indică dunga de la turnat, se caracterizează atât prin forma lui zveltă, cât și prin cele două benzi în relief arcuite la partea superioară de pe fețele late.

Patina este pe o față verde-închis, iar pe cealaltă verde-deschis. Lama tăișului prezintă știrbituri, iar urechiușa este turtită.

Dimensiuni: lungimea maximă plisc-tăiș 10 cm; diametrele deschiderii gurii în interior 2,9 cm $\times$ 2,5 cm; lățimea tăișului pe coardă 3,8 cm.

3. Seceră cu cârlig (fig. 1/4). Lama îngustă și arcuită lin, netedă pe dos și cu spinarea îngroșată, este perforată din vechime în dreptul unde se arcuiește. Din punct de vedere tehnic, piesa a fost turnată într-o formă monovalvă acoperită, metalul introducându-se în formă, probabil, printr-un canal săpat în dreptul mânerului.

Vîrfurile lamei și capătul mânerului sînt rupte din vechime. Patina este de culoare verde-închis.

Dimensiuni : lungimea spinării pe coardă 12,5 cm ; lățimea maximă a lamei 2,6 cm, iar în dreptul mânerului 1,5 cm.

4. Vîrf de lance (fig. 1/5). Exemplarul acesta acoperit cu o patină de culoare închisă și prezentînd resturi de lemn în interiorul tubului, se caracterizează atît prin lama folioformă, cît și prin secțiunea rectangulară a tubului de fixare, care este scund și cu baza tăiată. Această frumoasă piesă, cu vîrfurile păstrate fragmentar și cu unele spărturi pe lamă, pare să prezinte urme de pilitură pe marginile ascuțite ale lamei. De asemenea, pe tubul de fixare, cu o ușoară dungă în relief, sînt vagi urme de pilitură în dreptul dungii de la turnat, care a fost îndepărtată cu deosebită grijă, după ce piesa respectivă a fost turnată în forme bivalve de piatră sau lut.

Dimensiuni : lungimea maximă 18,7 cm ; lățimea maximă a tubului de fixare 1,75 cm.

5. Verigă cu capetele închise și nedecorate, din bară de secțiune ovală, neregulată (fig. 1/3). Patina de pe o parte este de culoare verde-închis. Urmele dungii de la turnat, care pe alocuri a fost îndepărtată prin ciocănire, ne indică că piesa a fost turnată în formă bivalvă.

Dimensiuni : diametrul exterior 11,3 cm ; grosimea barei 0,7 cm.

Prin caracteristicile lui, depozitul de bronzuri de la Putreda datează de la sfîrșitul epocii bronzului (secolul al XIII-lea î. e. n.), fiind contemporan cu acelea de la Drajna de Jos³ și Oinac⁴ din Muntenia, Rîșești⁵, Ulmi Liteni⁶ și Ilișeni⁷ din Moldova, N. Bălcescu⁸ și Gura Dobrogei⁹ din Dobrogea și, în general, cu depozitele din seria Uriul-Domănești din Transilvania¹⁰.

Din aceeași vreme datează așezările și mormintele grupului Noua propriu-zis (Noua II)¹¹.

³ I. Andrieșescu, *Nouvelles contributions sur l'âge du bronze en Roumanie. Le dépôt de bronze de Drajna de Jos et l'épée de Bucium*, în *Dacia*, II, 1925, p. 345 și urm.

⁴ Silvia Marinescu-Bilcu, *Клад Бронзовых изделий в Ойнаке*, în *Dacia*, N. S., VII, 1963, p. 517 și urm.

⁵ Cf. M. Petrescu-Dimbovița, *Конец бронзового и начало раннежелезного века в Молдове в свете последних археологических раскопок*, în *Dacia*, N. S., IV, 1960, p. 157; idem, *Date noi relativ la descoperirile de obiecte de bronz de la sfîrșitul epocii bronzului și începutul Hallstattului din Moldova*, în *AM*, II-III, 1964, p. 265 și urm.

⁶ Marilena Florescu, *Depozitul de obiecte de bronz de la Ulmi-Liteni (r. Htrîu, reg. Iași)*, în *AM*, I, 1961, p. 115 și urm.

⁷ Gr. Foiț, *Depozitul de obiecte de bronz de la Ilișeni (r. Botoșani, reg. Suceava)*, în *AM*, II-III, p. 441 și urm.

⁸ Andrei Aricescu, *Depozitele de bronzuri din Dobrogea*, în *SCIV*, 16, 1965, 1, p. 19 și urm.

⁹ *Ibidem*,

¹⁰ Pentru această serie, determinată pentru prima dată de I. Nestor în studiul *Die verzierten Streitlätze mit Nackenscheibe aus Westrumänien*, în *Marburger Studien*, Darmstadt, 1938, p. 192, ca și pentru celelalte care urmează în Transilvania, vezi *Istoria României*, vol. I, București, Edit. Academiei, 1960, p. 147 și urm. (M. Petrescu-Dimbovița) și M. Rusu, *Die Verbreitung der Bronzhorter in Transsilvanien vom Ende der Bronzezeit in die mittlere Hallstattzeit*, în *Dacia*, N. S., VII, 1963, p. 177 și urm.

¹¹ Pentru acest grup vezi Adrian C. Florescu, *Contribuții la cunoașterea culturii Noua*, în *AM*, II-III, p. 147 și urm.

În sprijinul acestei încadrări cronologice a depozitului de bronzuri de la Putreda pot fi invocate atât celtul de tip transilvănean și varianta răsăriteană a acestui celt, cu numeroase analogii în Transilvania și regiunile extracarpătice ale României¹², cât și varianta mai rară de seceră cu cîrlig, caracterizată prin mînerul scund și cîrligul scurt și mai lat, cu analogii apropiate în depozitul de la Ilișeni (r. Botoșani, reg. Suceava).

O notă caracteristică pentru acest depozit o constituie decorul de pe celtul de tip transilvănean, care, după cîte cunoaștem, este o raritate, rivalizînd prin frumusețea lui cu decorul de pe celtul cu plisc din depozitul de la Josani (r. Beiuș, reg. Crișana)¹³.

În fine, prin această descoperire sporește cu încă un depozit lista depozitelor de bronzuri de la sfîrșitul epocii bronzului din Muntenia, care în genere este puțin bogată în asemenea descoperiri, spre deosebire de Transilvania și chiar de Moldova.

ELENA ISĂCESCU

LE DÉPÔT D'OBJETS EN BRONZE DE PUTREDA (DISTRICT DE RÎMNICU
SĂRAT, RÉGION DE PLOIEȘTI)

R É S U M É

En 1926, au lieudit «La Canton» situé sur le territoire de la commune de Putreda (distr. de Rîmnicu Sărat), on a découvert par hasard un dépôt d'objets en bronze. Le Musée Militaire Central de Bucarest s'est rendu acquéreur des objets suivants : une hache à douille en bronze, de type transylvain, décorée et au trou d'emmanchement droit (fig. 1/1) ; une hache à douille de type transylvain, la variante orientale (fig. 1/2) ; une faucille à crochet (fig. 1/4) ; un fer de lance (fig. 1/5) et un anneau aux extrémités se joignant, non orné (fig. 1/6).

D'après les caractéristiques des pièces, ce dépôt peut être daté de la fin de l'âge du bronze (XIIIe siècle av.n.è.), étant contemporain des dépôts de Drajna de Jos et Oinac en Munténie, de Rîșești, Ulmi Liteni et Ilișeni en Moldavie, de N. Bălcescu et Gura Dobrogei en Dobroudja et en général, des dépôts de la série Uril-Domănești de Transylvanie. Il est, de même, contemporain des établissements et des tombes du groupe Noua proprement dit (Noua II).

EXPLICATION DES FIGURES

Fig.1. — Le dépôt d'objets en bronze de Putreda.

¹² Pentru acest tip de celt în regiunile extracarpătice ale României, vezi M. Petrescu-Dîmbovița, *Contribuții la problema sfîrșitului epocii bronzului și începutului epocii fierului în Moldova*, în *SCIV*, IV, 3—4, 1953, p. 467 și

urm.

¹³ Cf. J. Hampel, *A bronzkor emlékei Magyarhonban*, vol. III, 1896, pl. CCVI, 13.